SIAŬBIT THE SOWER

Vialika-Litoŭski (Biełaruski) dvumiesiačnik

The Great-Litvanian (Whiteruthenian) bimonthly

Authorized as Second Class Mail, Post Office Department, New York, U. S. A.

Časapis Katalicka-Hramadzki

1969, Studzień-Luty Nr. 67 (h. 12) January-February, 1969

Śpi, moj mileńki Synočak
Zbaŭca śvietu,
Vybačaj, moj hałubočak,
Biednaść hetu.

Niama čym Ciabie, niaboža,
Prykryvaci,
Tvaje ručańki pryhoža
Spavivaci.

Nie pahardziŭ Ty pryjšci tak
Na śviet hety,
U sukienačku u mianie Ty
Nie adziety.

Tolki siencam tut Ciabie ja
Atulaju,
Niavyhody moža hetym
Bolš spraŭlaju.

Čamu chodzim u śviatyni?

A. Trejciaje Božaje prykazańnie nam nakazyvaje. B. I. U śviatyniach zdziaśniajecca achviara. II. Čamu my majem supolna achviarovyvać? C. U śviatoj Liturgii (Imšy) majem vialikuju karyść.

A. Napracavaŭšysia praz cely tydzień, kažnamu chočacca adpačyć, paaddychać čystym pavietram. Voś čamu, u letniuju ciopluju paru, ludziej u bolšych miestach mieniej u śviatyniach. Ale lepšyja vierniki nie zabyvajucca ab Liturgii ŭ niadzieli i śviaty. Bačać heta śviatary u mienšych śviatyniach pry horach, vaziorach. Dobryja vierniki pomniać ab 3-im prykazańni: "Pamiataj dzień śviaty śviacić". Abaviazuje śviacić i u maroznyje śnieżnyja i u ciopłyja latnija dni.

B. Čamu chodzim u śviatyni? Skul hetaje prykazańnie? Čamu nie davoli pasłuchać, pahladzieć na televizyjnuju śv. Imšu? Čamu nie davoli pamalicca u lesie, pry voziery?

Čamu pad karaj vialikaha hrechu u niadzieli i śviaty treba być u śviatyni na Liturhii (Imšy) ?

Adkaz jość voś jaki: Tamu chodzim u śviatyni na liturgii (imšy), bo u śviatyniach na liturgii (Imšy) składajecca za nas achviara, u katoraj my pavinny udzielničać. Tady, kali Chrystos visieŭ na kryžy, mała ludziej viedała, što Chrystus za nas achviaroŭvaŭsia. Kali-b tady razumieli, to z usich staronkaŭ pryšli-b pad kryž, upali-b na kaleni i z im razam łučylisia-b u achviary. Takuju samuju achviaru majem štodzienna u śv. Liturgijach.

A čamu składajecca achviara? Pierš-najpierš jak znak pakory prad Boham. My Božaje stvareńnie, usio majem ad Boha. Kali usio burycca, buntujecca — Syn Božy panižajecca i vučyć nas svaim prykładam u śviatoj Hostyi, jaki maje być paradak rečy i jakije jość pravy słuhaŭ, a jakija spadaroŭ, jakija Božyja, a jakija čałaviečyja.

Pa druhoje. Dziela taho składajecca achviara Liturgii, kab padziakavać Bohu.

Usio addaje češć i chvału Bohu. Miljony zorak, ziamla, pach kalornych kvietkaŭ. Bury, hrymoty, piaruny ahałašajuć Jahonuju mahutnaść. Ptuški, jakby muzykalnyja chory, vyśpieŭvajuć Jahonuju vialikaść. U Starym Zakonie składali Bohu na achviary žyviolinu, raściny. Noj adrazu, pa patopie, złažyŭ achviaru. Abraham byŭ hatoŭ złazyć na achviaru svajho adzinaha syna Izaaka. Žniei, ukončyŭšy pracu, niasuć haspadaru vianok z kałośsia. Dzieci rodzičam na imieniny daroŭvajuć bukiety kvietkaŭ.

Što-ž addaje čałaviek Bohu? Što-ž ty Jamu addaješ? Ci zołata? Nia maješ jaho. Ci serca? Tak i

serca. Ale ci tvajo serca jość čystaje, ci biazvinnaje, ci časta niezapłamienaje hrachami?

Štož addasi Bohu na achviaru hodnuju Jaho? Ničoha nie maješ adpaviednaha. Kali ady na śviecie niestača achviary Bohu, to Syn Božy składaje za nas štodzienna na aŭtary svajo Cieła i Najśviaciejšuju Kroŭ. Jon za nas niasie Ajcu padziaku — kažnaha paasobku i za usich razam, bo my usie vinavatyja. Składajecca takož achviara, kab hodna umalać Boha.

Romanski historyk Livius, apisyvaje nam zvarušlivuju scenu, jak matka uprasiła razzłavanaha syna, katory pahražaŭ razhramić Romu. Niejki Korjolan, upłyŭny romanski mahnat, byŭ vydaleny z krainy. Abražany, udaŭsia da nieprSyjacielaŭ Romy, padburyŭ ich i na čale razpačaŭ šturm na Romu. Upaŭšyja u rozpač romani, vysyłajuć pasłoŭ, prosiačy miłaserdzia. Korjolon z pahardaj ich vyhnaŭ. U pracesii udajucca śviatary i prosiać źmiłavańnia. Usio nadaremna. Vialikaja pomsta visić nad Romaj. Naapoški pajšli prasić matki Korjolona, kab jana udałasia da syna. Kali jaje ubačyŭ Korjolan, źmiakčeŭ i vyciahnuŭ ruki na pryvitań— nie. "Piarviej jak atrymaju adkaz — adazvałasia matka — tady atrymaješ matčyny abdymak. Skažy, ci mianie jak niavolnicu, ci jak matku vitaješ? Hetaha dačakałasia na maje staryja hadki, što moj syn staŭsia voraham svaich bratoŭ!" Takija mocnyja słovy vycisnuli ślozy u vačoch Korjolana, złažyŭ aružža i pahadziŭsia z uładami.

Boha vyhaniajuć z čałaviečaha serca. Boh dasiahaje miača spraviadlivaści. Chto-ž Jahony hnieŭ supakoić? Cto-ž pojdzie Jaho pieraprasić? Syn Božy paśviačajecca. "Nie hladzi — kaža da Svajho Ajca — na podłaść ludzkuju, ale hladzi na pračystuju maju Kroŭ, na maje rany. Złažy hnieŭ, pierastań pomstavać".

Ci-ž nia uprašalny hołas na vid śv. Achviary nia supakoić Božaha hnievu?

I na toje nareščie składajecca tuju najśviaciejšuju achviaru śv. Imšy, kab praz jaje vyprasić sabie toje, čaho nam treba dla siabie i dla druhich.

Ci maješ kredyt u Boha? Ty, katory Jaho užo niraz čymści padmanuŭ, ašukaŭ? Chto-ž pryjmie tvoj veksel, kali ašukalisia ab tvajej vypłatnaści i niasumiennaści? Nichto tabie ani centu nie adaŭžyć. Treba šukać paručyciela, asoby vierahodnaj, katoraja-b za ciabie paručyłasia.

Na aŭtory majem paručyciela i pasiarednika, katory svajej Kryvioj harantuje, padpisyvaje i piečatuje našyja prośby, pažadańni i malitvy. Usie našyja daŭhi i niedabory biare na siabie, bo biaz Jaho, jak Sam kaža, "ničoha nia možam". Z Chrystusavaj Kryvi pływie łaska. A łaska padymaja, ahravaja, padnosić da Boha. Śviataja Imša daje nam hrešnym vytryvańnie. Śviataja Imša daje dušam u čyscy pomač i vyzvaleńnie.

C. Darahija! Prypomniŭ Vam značeńnie šv. Imšy (Liturgii). Ciapier viedajecie, čamu chodzim u niadzieli i šviaty u šviatyni. Chodzim dziela taho, što u šviatyniach adpraŭlajucca achviary, kab Bohu pakazać našuju zaležnaść, kab Bohu padziakavać, pieraprasić Jaho dy prasić pomačy u našych patrebach. Šviataja Imša (Liturgija) jość našym ułasnym intaresam, našaj ułasnaj karyściaj. My pavinny pa jej tužyć, usio astavić, usie pieraškody adsuvać i da šviatuniaŭ špiašacca i u zimie i u lecie. Da šviatyniaŭ majem špiašacca na šviatyja Liturgii (Imšy) i u ciopłyja dni i u zimnyja zimy.

X.S.G.

DARAHI,

Cikava, skul heta a. Janka Tarasevič uziaŭ viedamku, što "ŭ carkvie Skarynie dali imia Jury, Heorhij"? (No 65 "Siaŭbit"). — Kolki mnie viedama, Skaryna byŭ chryščany ŭ łacinskim abradku, a imia "Francišak" jon nia vydumaŭ dla siabie ŭ Krakavie, ale jano było jahonym ad uradžeńnia i chrostu.

Balšaviki padchapili z adnaho paźniejšaha dakumentu adnatacyju, što Skaryna byŭ nazvany "Heorhijus",: viedama kamunisty vielmi skvapna ŭchapili takuju viestku i pačali ŭsiudy prapahavać hetaje imia. Adnak paśla, kali novyja doślędy byli praviedzieny i im z Zachadu było nacisnuta, što nia majuć racyi, dyk i kamuna pakinuła novaje imia, a viarnułasia da staroha i peŭnaha — "Francišak".

I voś ciapier, dziakujučy a. Janku i vašamu "Siaŭbitu", kamuna moža viarnucca da svaich planaŭ, bo — skažuć — "sami kataliki da Heorhija pryznajucca"(?).

Jano tam nia było-b tak važna takoje ci druhoje imia, ale tut idzie ab tendencyju kamuny rasiejskaje! I ŭsio-ž treba trymacca histaryčnaje praŭdy.

Kali išła palemika ab imia Skaryny, dyk znaŭcy davodzili, što imia "Heorhi" było ŭ skazanym dakumencie napisana pamyłkova: praŭdapadobna pierapisčyk — zamiest — "egregius Skaryna" — napisaŭ "Heorgius". Ale heta było tolki ŭ adnym dakumencie, a ŭ va ŭsich inšych i peŭnych było zaŭsiody "Franciskus". Dy i sam Skaryna zaŭsiody padpisvaŭsia Franciškam, navat uračysta i sa smakam: "Franciskus Skarynin syn z Połacka".

Adnosna taho, što pisaŭ "pa rusku", dyk niekatoryja biełarusy hetym horšacca. Ale ŭ tyja časy jakraz usio biełaruskaje — litaraturnaje nazyvałsia "ruskim", a narod nazyvaŭsia na ŭschodzie Litvy "ruskim", a na zachadzie — "litoŭskim". Zrešta, hetyja nazvy časta zamianialisia i miašalisia. —

Ale samych rasiejcaŭ nichto tady ani "ruskimi", ani rasiejcami nie nazyvaŭ: jany ad samaha pačatku nazyvalisia "moskovitami" i ichniaja mova "maskoŭskaj". Naz-

vu "ruskija" jany prysvojvali ad času, jak pačali zachoplivać našyja ziemli, a nazvu "rasiejcy" — ad času Piatra Vialikaha — "Rosijskaja impierija". Praŭda, tady cary pakinuli Maskvu.

Adnosna movy ŭ Skaryny — heta praŭda, što jana značna sasłavianščana; ale ŭžo navukova ścvierdžana, što jana biełaruskaja, a nie jakaja inšaja. I charakterna toje, što słavianskaja mova ŭ tyja časy padlahała ŭpłyvam biełaruskaj, bo biełarusy joj davali svaju afarmoŭku i afarboŭku: ciapier čystaja słavianskaja ź vialikaj trudnaściaj moža być ustanoŭlena. Rasiejcy farmavali svaju litaraturnuju movu na słavianskaj źbiełaruščanaj i takim sposabam — možna skazać — nakrali ŭ svaju movu našych elementaŭ. A kali jany ciapier da nas viartajucca, dyk usie ŭvažajuć, što heta ŭžo "rusycyzmy". U samoj Maskvie našaje "akańnie" brała pieravahu, što i ciapier adzyvajecca tam na kožnym kroku, navat słova "Moskva" ŭ ich havorycca "Maskva", a ŭ Leninhradzie "Moskva"!

Vybačajcie za toje, što ŭmiašaŭsia ŭ vašyja adnosiny z a. Jankam, bolš nia budu!

Z hłybokaj pašanaj,

a. J. Hermanovič

St. Prokopius Abbey, Lisle, Illinois. 6 Vier. 1968

DARAHI DRUŽA,

Voś viarnuŭsia iz Chicago znajšoŭ u maim pakoi ad Vas kanvert z piśmom ad našaha darahoha ajca Jazepa. Jano mianie krychu ździviła.

Cikava, a skul heta a.Janka Tarasevič uziaŭ viedamku, što „u carkvie Skarynie dali imia Jury, Heorhij?"

"U 1504 hodzie, zapłaciušy 2 hrošy ustupnaha, zapisaŭsia Skaryna studentam na fiłozofski fakultet. U universyteckija knihi zapisali Juryja Łukašaviča Skarynu na łacinski ład: *Franciskus Luce de Połocko* - prydanym jamu imiem Franciš, a nia Jury", (B. Łastoŭski, "Historyja Biełaruskaj (Kryvickaj) Knihi".

Kab Skaryna byŭ łacinnikam, to vidać było-b heta z jaho terminałohii u tłumačańni śv. Biblii dy, jak łacinnik nie pisaŭby jon dla prasłaŭnych - "axizmatykaŭ" - akafistaŭ", "Miecesłova Małoj Knižycy, u jakoj zmiaściŭ psałtyr u padarožnaj knižycy, u jakoj zmiaściŭ Psałtyr, Časosłoviec, Akafisty, Šestodnieviec, karotkija śviatcy i Paschaliju. Paśla-ž havora: "Dokonan jeść akafist česnamu krestu hedniu, praceju i pilnostiju doktara Franciška Skoryny z Połocka hrada".

Paśla "Miesiacasłova" Skaryna piša: "Dokončan jest' sbornik vsiem prez całyj hod dnem i śviatom, načała Epistołom, Evanhieli-

jem sobrany vo dno miesto, doktorom Francisskom Skorynoju iz hrada Połocka".

U pradmovie da Knihi pryčty Sałomonovoj jon piša: "proto ja Francišek Skoryna, syn s Połocka, v lekarskich naukach doktar, razumieja seje, uže biez stracha Božyja biez mudrosti i biez dobrych obyčajev, nie jest' moščno počtivie žyti ludem pospolite na ziemli, kazał ješmi tisnuti pryčti, ili prysłovija premudraho Sołomona syna Davidava, cara Izraeleva, ruskim jazykom. Napred ko čti i k pochvale Stvorytelu Spasitelu, utešytelu Bohu v Trojci jedinomu, i prešviatoj Prebłahosłoviennaj, prečystoj materii jeho Marii i vsiem niebiesnym čiinom i śviatym i śviaticam Božiim. Potom ludiem prostym pospolitym k požytku i ko rozmnožeńniju dobrych obyčajev. Aby naučivšysia mudrości, dobre živučy na śvietie miłoštivaha Boha chvalili, potomu jakože priležit' na vielikuju vysokaść i vielemožnaść imieni jeho śviatoho".

"Skaryna nazyvaje siabie u svaich knihach, "rusinom", "ruskim", "naroženyj v ruskom jazyku" (u pradmovie da knih Daniela) svaju dziejnaść paśviačaje "svojej bratii Rusi", svaju Bibliju nazyvaje: "Biblija ruska vyłožena doktaram Franciškom Skorynoju... Bohu ko čti i ludem pospolitym k dobromu naučeniju". Heta usio nakazvaje, što Skaryna abyčajem taho času nie addzielaŭ narodnaści ad vieravyznańnia. Dla usich jaho sučaśnikaŭ "ruskaja viera" była adnačasna "ruskim jazykom" i proci staŭlałasia šyrynaj u tyja časy Jahielonami "niamiecka", abo "liackaj" viery i štoraz bolš napływaŭšymi u kraj "lackamu jazyku". (B.Łastoŭski tamža).

Supraŭdy terminalohija, duch, duša Skaryny, usia jaho istota u Skaryninych pierakładach, u pramovach da pierakładaŭ, u jaho akafistach, u miesiacasłovie i inšych jaho pracach jasna śviedčać ab tym, što jon byŭ vialikim i bohabojnym "uschodnikam", a nie "łacinnikam".

Plato amicus, magis amica - veritas!

a. Janka Tarasevič

6ha Vieraśnia 1968.

DARAHI DRUŽA,

Voś znoŭ mušu u suviazi sa Skarynoj. Zdajecca, u Krakaŭskim universitecie Skaryny nie chacieli pryniać, jak "schizmatyka" i chacieli, kab jon pierajšoŭ u katalictva, u "polskuju vieru", a jon-ža skazaŭ, jak ja mahu pryniać supraŭdnuju vieru, jakoj jašče nia viedaju. Adračysia dziela majho ułasnaha dabra ad zvyčajaŭ, u katorych ja uzhadavaŭsia, liču niedastojnym. I heta, zdajecca, uspadabałasia hałoŭnaj tamaka personie i jon skazaŭ: "Ty razumny i spraviadlivy. Budź harlivy u navukach i pasłuchmiany tvaim nastaŭni-

kam. Nie abmani majho davierja da ciabie. Pazvolim tabie vučycca u našym universytecie. Starajsia vyvučyć usie dogmaty, jak śled, sapraŭdnaj viery, pieraadaleć usie zabłudździ u tvajoj viery, jakija ty maješ u naśledstvie ad tvajho dziacinstva. Tvaje pałymnianyja žadańni zyściacca. Nabraŭšy navuk, ty vierniešsia na radzimu, kab tam siejać dobryja zierniaty siarod tvaich zabłudziŭšychsia surodzičaŭ, bratoŭ... A jak tvajo imia? — "Hieorhij, syn Skaryny".

Adhetul ty budzieš nazyvacca Franciškam, u češć śviatoha Fransixka z Assižu. Idzi z Boham. — "Izviesno li tiebie, čto Krakowskij univiersitet otkryt liš dla našoj śviatoj rimskoj cerkvi?" — "Heorhiju i kazałoś, iz-pod noh upłyvajet poł". Včera ja uznał ab etom, —pragavorył, jele słyšno. "Otčevo-že ty nie sogłašaješsia otrečsia ot jeresi, v kotoroj probyvaješ? — Mohu li ja jaśnievielmožnyj archiepiskop, — vzvołnovanno skazał Heorgij, — pryznat istinoj vieru, katoraj ješče nie viedaju? Otrečsia že radi błaha mojeho ot obyčajev, v kotorych vyros, počytaju nie dostojnym...—Archiepiskop poviernuł hołovu k Ioannu i tot ułybnułsia. Očevidno, otviet Heorhija ponraviłsia im oboim... Pust tak, — progovorył archiepiskop. Ty umien i pravdiv. Budź revnosten v učenii i pokoren nastavnikom tvoim. Nie obmani mojeho dovieryja. My razrešym pryniać tiebia v univer-sitet. Starajsia postihnuć dogmaty istinnoj cerkvi, preodolet' zabłuždienija, usvojenyja v dziectvie. Żełanije tvoje ispołniatsia. Postihnuv nauki, ty vierniešsia na rodzinu, čtoby siejat' dobryje siemiena sredi tvoich zabłudivšich bratjev. Kak tvojo imia Heorgij, syn Skaryny. Ty budzieš narečen Franciskom v češć našaho śviatoha Franciska Assiskaho. Stupaj z Boham.

Dumaju, što u hetym i kryjecca tajna jaho novaho imieni. Dla Skaryny inšaha vychadu ciapier nie było. Dla Skaryny, hareŭšaha pałymianym žadańniem zdabyć navuki, dziela jakich i puściŭsia iz chaty i u vielmi niebiaśpiečnuju, u tyja časy padarož. Adnak u "Laskaju" (Polskuju) vieru jon nie pajšoŭ.

a. Janka Tarasevič

P.S.:Cytata uziata iz knihi Heorhij Skaryna, M. Sadkoviča i E. Lvova, str. 80 i 81.

U toj-ža knizie čytajem: "Kohda kupiečeskij syn Heorhij Skaryna vstupił v rady polskoho bratstva, jeho vstretili tam s radostju. Junoša srazu raspołožył k siebie bratčykom serjoznašć sočetavšejasia s viesiołym nravom, uśmiechami v učenii usierdijem v obščestviennych dziełach.

Viadoma-ž, bractva heta było pravosłavnym bractvam.

*

ADAM MICKIEVIČ

TATO U DAROZIE

(Praciah z papiaredniaha numaru)

Dzietak zasłuha, što tak papałasia,
Abdaryli ciabie žyćciom i atuchaj,
Dyk im padziakuj za heta, što stałasia,
A jak stałasia — pasłuchaj.

"Daŭno było čuvać ab kupieckaj hrupie
I ja i maje kamaraty
Tut na pryhorku pry słupie
Zasiadali my na čaty.

"Sionńnia prychodžu, zahladaju u kusty,
Molacca dzietki da Boha...
Słuchaju — z pačatku parvaŭ mianie śmiech pusty,
A potym litaść i tryvoha.

"Słuchaju — na pamieć pryšła rodnaja staronka.
Mačuha upała z ruki na piasok.
Ach, i u mianie taksama jość žonka,
A u žonki jość maleńki synok!

"Ty kupiec, jedź u horad, ja u les mušu...
Vy, dzietki siudy za darohu
Biehajcie sabie i za maju dušu
Taksama časam pamaleciesia Bohu!"

Pierałažyŭ J. Hućko.

(*Kaniec*)

Padpiska na hod 70 centaŭ, cana adnaho exemplara 15 c.

Vydaviec-Redaktar (Publisher-Editor) : Rev. Francis Cherniawski

Address: 164 Broadway, Fort Edward, N.Y., U.S.A., 12828
Telephone: RH7-5117

Printed by The Whiteruthenian Press * 452 South Avenue, Syracuse, N.Y., 13204